

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3.50 K, mesečno 1.20 K;
za Nemčijo za pol leta 7.90, za četrt
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9.50 K za četrt leta 4.80 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane preste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo,
zlasti. Enostopna polti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 30 vln.,
večkrat po dogovoru.

63. števil.

V Ljubljani, v soboto, dne 26. junija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
«Rdečega Prapora», Ljubljana, Selenburgove ulice 6/II.

Vlada ali parlament?

Med slovenskimi klerikalci se že dolgo opa-
zuje struja, ki ne želi ničesar tako strastno, ka-
kor smrt sedanjega parlamenta. Že lani, ko je bil
še baron Beck ministrski predsednik, je dr. Šu-
stersič napovedoval konec državnemu zboru, da si
je bilo v političnem ozračju tako malo soparice,
da ni bilo umeti, odkod naj bi prišel vzrok za
katastrofo. Ko se je Beck po Gessmannovi volji
umaknil Bienenrthu, je položaj postal bolj kritičen;
nagla sodba v Pragi je povzročila česko-radikalno
obstrukcijo in če ne bi bila zbornica tedaj
pokazala vse svoje moči in volje za življenje,
bi se bila pač izpolnila želja katastrofalnih poli-
tikov med klerikalci; toda krepki in odločni na-
stop socialnih demokratov je zdramil tudi sla-
botnejše elemente in parlament si je ohranil živ-
ljenje.

Klerikalci takrat še niso bili odkrili svojega
opozicionalnega srca. Še ko je Bienenrth zaključil
zasedanje državnega zbora ob drugi česko-radikalni
obstrukciji, je klerikalni «Slovenski klub» zahvalil
Bienenrtha in njegovo dejanje, a «Slovenec» pa je
ves v čudu vpraševal, kaj naj bi bila vlada sto-
rila družega v pričo razgrajalnih koncertov? Le
eno zdravilo so tedaj poznali klerikalci: Reforma
državnozbornskega opravnika, ki so jo zahtevali
od Bienenrtha, kakor da ima ministrski predsednik
komandirati, državni zbor pa ponižno slušati.

Preobrat v klerikalni politiki je bil povsem
nenaden. Nastal je takrat, ko je baron Bienenrth
rekonstruiral svoj kabinet, ne da bi bil izpolnil
tiho a vročo željo klerikalcev, ne da bi bil vzel
Šustersiča med svoje kolege. Tisti hip je Bie-
nerthova vlada postala «predpustna» in celo soli-
darnost naših klerikalcev z dunajskimi krščanskimi
socialci je šla rakom zvižgat. Ustanovila se je «Slo-
vanska Enota», v kateri so si klerikalci zavarovali
velik vpliv in konstelacija v državnem zboru je do-

bila poseben značaj. Na polju opozicije so se mo-
rali srečati socialni demokrati s «Slovansko Enoto»
in znano je, da je ta razvrstitev čet spravila vlado
v času Šustersičevega bosenskega predloga v naj-
kritičnejši položaj.

Z glasovi ministrov so se takrat rešili mi-
nistri. Moralni uspeh opozicije je bil velikanski;
materialni uspeh je bil ta, da je Bienenrth s svo-
jimi kolegi ostal še za nekaj časa na ministrski
klopi. Sicer bi se bilo to zgodilo tudi tedaj, če
bi bilo vladi pri glasovanju zmanjkalo pet glasov,
ker je gospod Bienenrth že prej izjavil, da iz gla-
sovanja o agrarni banki ne bo izvajal posledic.
Gospod Bienenrth je pač zelo «trden».

Moralni uspeh, ki je tako omajal materialno
stališče vlade, da je poslanec Adler izvrstno ozna-
čil položaj, ko je dejal, da je vlada ranjena na
smrt in da se lahko še zavleče v kakšno grmovje
ter počaka na konec, pa nikakor ni zadovoljil kle-
rikalcev. Ker se ni prvemu udarcu posrečilo, po-
dreti vlade, se jih je zopet polastilo staro hrepe-
nenje: Razbiti parlament.

Med nerazsodnimi ljudmi napravi ta klic lahko
vtisk posebne odločnosti in radikalnosti. A taka
politika vendar ne bi bila nič več vredna kakor
obstrukcija českih radikalcev v predpustu, ali pa
obstrukcija Gessmanna in Redlicha v zadnji dobi.
Da ima opozicija v zadnji konsekvenci nalogo, od-
straniti vlado, je naravno. In logično je, da so
socialni demokrati pred vsami pripravljeni, na-
stopiti v tej smeri, če je po položaju kaj možnosti,
da se doseže cilj. Ko se je glasovalo o Šustersi-
čevem predlogu, je torej socialno-demokratska
Zveza napela vse moči, da bi mogla opozicija nad-
glasovati vladne stranke.

Toda med protivladno in protiparla-
mentarno politiko je razlika prevelika, da bi
se mogla zamazati s katerimikoli plitvimi «radi-
kalnimi» frazami. Politika, ki bi imela namen,
razbiti parlament ali pa izsiliti razpust, se ne more
zahtevati od socialnih demokratov, pa tudi kleri-
kalci je ne bi smeli voditi, če bi res hoteli biti
ljudska stranka. Namenom Bienenrthove vlade bi

bila taka politika le všeč, ker bi ji podaljšala ob-
stanek, kateremu je nevaren parlament, če obstoji,
ne pa če je razbit. Večina, ki jo je kabinet do-
segel pri glasovanju o ogrski banki, je ne le tako
maloštevilna, ampak tudi tako nezanesljiva in po
svoji sestavi tako nemogoča za daljšo dobo, da
mora skopneti, če ima le parlament dovolj prilike
za delo in za produciranje tistih vprašanj, ob ka-
terih se morajo pokazati notranja nasprotja Bie-
nerthovih strank.

Socialnim demokratom se ni treba bati novih
volitev, zakaj vsi politični dogodki, zlasti oni zadnjih
mesecev so morali utrditi njihovo stališče pri vo-
lilcih in zlasti če bi se razpisale nove volitve v
dobi, ko je protiljudski značaj vlade tako jasen
kakor sedaj, bi bila vladna taktika najboljša agita-
cija za socialno demokracijo. Že pri zadnjih vo-
litvah je imela socialna demokracija vse meščanske
stranke proti sebi; v tem oziru se torej njen po-
ložaj ne more poslabšati in če je morda tu ali tam
kak mandat manj siguran, je zato cela vrsta
okrajev, ki jih stranka lahko pridobi. Toda speku-
lacija na nekoliko mandatov ne sme voditi resne
politike, spoznavajoče višje cilje in bojujoče se za
načela.

Če pa klerikalci danes priporočajo, naj se raz-
bije parlament, jim to narekujejo le egoistični
obziri na interese stranke. Mariborski politik, čigar
dopis objavlja torkovi «Slovenec» na uvodnem
mestu, kar naravnost priznava tako egoistično
mandatsko politiko in četudi klerikalno glasilo
pravi, da se ne identificira z dopisom, je vendar
znano, da je ta struja zelo močna med klerikalci.
Interesna ljudstva pa ne more služiti taktika tako
ozkega horizonta. Boj resne opozicije mora biti na-
perjen proti vladi, ne pa proti parlamentu.

Kaj hoče Slovanska Enota?

S predlogom radi ogrsko agrarne banke za
Bosno, ki ga je bil vložil dr. Šustersič, si je «Slo-
vanska Enota» pridobila v državnem zboru več
ugleda, nego je bilo pričakovati od začetka, pri
resni opoziciji pa si je pridobila celo simpatije, ki

PODLISTEK.

Francka.

Spisal E. Kristan.

VII.

Konec.

Kakor v sanjah je živela Francka; a naenkrat,
kakor da bi se nenadoma nekaj zablislilo, jo je
zdramila zavest, da ni več fanta. In zdaj šele se
je spomnila ter je vedela, kaj se je vse zgodilo.
Jasni so ji bili zdaj dogodki, ki so se izvršili,
ne da bi bila hotela, ne da bi bila branila; in
bolj kakor bi vedela, je čutila, da je bilo vse
kakor je moralo biti.

Prav v tisti uri, ko se je dekle zavedno za-
čelo spominjati, so se tovarišice v tovarni začele
pomenkovati o čudnih rečeh in nehote je morala
Francka poslušati, kako se včasih žene izpremi-
njajo; nekatere jedo kredo, druge stržejo apno s
stene in ga uživajo kakor slaščice. Včasih se pa
nekateri zmešajo vsi pojmi, tako da zamenjuje
osebe in imena, želi ljudem jutraj dober večer
in v mraku dobro jutro, se vede kakor bi imela
kdove kake važne nujne opravke in je prepričana,
da je to res, ne da bi vedela, kje in kaj ima
opraviti. Enkrat je neka znanka, ki je bila sicer
ne le varčna, ampak skoraj skopa, naenkrat za-
čela kupovati lišp, rute, bluže, predpasnike, po-

sodo kakor da bi bila hotela začeti trgovino in
potem je vse pobila, potrgala in porezala...

Francki je kri šinila v glavo. Dasi ni slišala
vsake besede, je razumela, o kakšnih ženah go-
vore in kdaj postane žena lahko čudna. Tisti hip
jo je zbudila misel kakor ostra igla: Kaj, če bi
tudi ti...? In šele zdaj jo je obšlo, da je sreča
kupčevalka, ki zahteva drage cene za užitke, ki
jih daje.

Hotela je odvrniti posluš od onih pogovorov,
a besede so prihajale jasno in razločno, da jih
ni bilo moči preslišati. Hotela se je otesti svojih
misli, a čim bolj jih je odganjala, tembolj so
silile v možgane. Kako naravno bi bilo! Seveda
— tisti trenutek se ne misli nič, a nihče ne more
preprečiti posledic, če se porode. Strašno bi bilo,
če bi se zgodilo in če bi se spoznalo!

Mučna misel, ki se je vgnezdila v glavi, se
ni dala prepoditi in je polagoma prepodila strah,
ki je rasel s silovito naglico. Najprej je misel
dejala, da navsezadnje ne bi bilo nemogoče; po-
tem je dopovedovala, da je mogoče, končno pa
je kar trdila, da je verjetno in skoraj gotovo. Za
njo pa je vstal strah in je škodoželjno ponavljal
vse, kar so si bile pripovedovale tovarišice. Prve
dni je le ponavljal, pozneje pa je prorokoval:
„Prsti si boš zaželela, bledlo se ti bo, mizi boš
rekla klop in bobu kaša.“ Francka se je borila.

Ni mogoče in ni res! Toda sigurnost jo je za-
pustila in njeno zanikanje ni bilo odločno. Hoté
je dejala: Ni res! Nehote je pa dodala: Morda
je pa le res; skoraj da je res. In nazadnje:
Gotovo je res.

Tedaj se je začela izpreminjati. Zapustil jo
je blagi mir, ki jo je spremljal na vseh potih,
odkar se je bila seznanila z Andrejcem. Zjutraj
kadar se je zbudila, je bilo kakor da jo trese
mrzlica. Brez umevnega razloga ji je prihajalo
vroče, da ji je bila obleka pretežka, zrak preso-
paren. Misli so se ji izmikale iz oblasti, ni jim
več mogla zapovedati, nič več ni mogla pre-
sojati, navdajal pa jo je sam strah, ki je naraščal
vsako uro.

Včasih se je v grozi vprašala, če že lahko
opazi kakšno znamenje na sebi. In tisti hip so
oživele vse povesti o obnormalnosti. V trajni raz-
burjenosti, ki ji je neprenehoma pretresala živce,
se ji je začelo tupatam dozdevati, da se res ne
vede kakor sicer, da se ji mešajo besede in tedaj
se je začela vselej tresti, da se ji je razburjenost
še povečala in plašila se je, da bi bila najrajše
zbežala sama pred seboj.

Tako je minilo nekoliko dni, nekoliko tednov
silnega duševnega trpljenja. V tem so ji oslabele
mišice, kolena so se ji neprenehoma šibila, z lic
je izginila rdečica in nemirna motna luč ji je

se se naklanjale zlasti Jugoslovanom. Posebno socialni demokratje so pospeševali boj proti odesuški banki in proti Bienerthovi vladi na vso moč in so s tem ne le podprli svoja načela, temveč tudi krepko pomagali Jugoslovanom.

Toda sedaj se gode v «Slovanski Enoti» reči, ki lahko pometo — vse simpatije, ker prihaja bolj in bolj na dan, da ima slovanska opozicija veliko manj stvarne podlage kakor fakičnih namerov. Še vedno so slovenski klerikalci tisti, ki godijo prim v slovanskem orkestru in na nje leti v prvi vrsti odgovornost za politiko, ki kaže od dne do dne jasneje, da gre klerikalcem edino za strankarske cilje najnižje baže.

Državni zbor končuje pravkar proračunsko razpravo. Umevno je torej vprašanje, kaj opravi potem. Na to odgovarja «Slovenska Enota» pod slovensko klerikalno komando: Nič! Slavn Enota izjavlja, da je parlament s proračunom rešil svojo letno nalogo. Gospodje ne dovolijo nobenega dela več. Na počitnice hočejo. Po svojem časopisju frazirajo o nekakšnih skrivnostno visokih namenih svoje politike, zaman pa pričakuje človek jasnega odgovora, zakaj da parlament ne bi smel nadaljevati svojega dela. Suštersi je izdal tako poročilo in to naj bo dovolj.

Včasih so bili prav naši klerikalci najgorečnejši zagovorniki «reda» in «dela». Naenkrat jih vidimo zapisovati lenobo na svojo zastavo in slišimo žugati z obstrukcijo. Pri vsem tem pa hočejo še vedno, da bi jih ljudje smatrali za «ljudsko» stranko, za «demokrate».

Temu sleparstvu bo treba energično potegniti krinko raz obraz. Onegavljeno z opozicionalnimi in «visoko političnimi» frazami ne more razdreti resnice, da je ta taktika do skrajnosti ljudstvu sovražna in gnusno egoistična. V državnem zboru pričakuje resitve delo, od katerega so odvisni interesi ljudstva in kdor ga onemogoča, je sovražnik ljudstva. Delo parlamenta ni potrebna Bienerthu, pač pa prebivalstvu. Baron Bienerth ne bo ne zdihoval, ne jokaj, če mu že drugi teden ne bo več treba stopiti v parlament, v katerem je doživel že marsikatero bridko urico in kjer ga čakajo še bridkeje. Zato se ne da obstrukcionistična lenoba opravičevati z opozicionalnim stališčem. Če so Suštersi močje opozicionalci, bi morali prisiliti vlado na boj, ki se more izvršiti le v parlamentu. Če pa beže domov, podaljšujejo le Bienerthovemu kabinetu življenje.

A to je še manj važno v primeri s škodo, ki jo prizadevajo prebivalstvu, če ne dovolijo, da se rešijo vprašanja, pereča zlasti za delavno ljudstvo. Dva predloga sta že vložena, da se odpravi žitna carina, a če gre parlament prezgodaj na počitnice, se ne moreta rešiti, z drugimi besedami: Ljudstvo ne more dobiti cenejšega kruha. Kaj pomenijo Suštersi fantastični citji spričo lakote, ki preti ljudstvu? — Brez pooblaštilnega zakona se ne morejo skleniti trgovinske pogodbe z balkanskimi državami, ki so potrebne ne gospodu Bienerthu, temveč avstrijskim naro-

rodom. Trgovinske pogodbe se morajo skleniti, da ne bo delavec obsojen, smatrati meso za nedo-sežno delikateso; in skleniti se mora zlasti s Srbijo, če se ne noče nakopati Avstriji sramote pred vsem svetom.

Deklamacije o slovanstvu so pri nas na dnevnem redu in človeka bole že včasih ušesa od njih. A kakšno slovanstvo je to, kakšna slovanska vzajemnost, če prav slovanski poslanci branijo, da bi se izboljšalo avstrijsko-srbske razmere in da bi se Srbiji omogočilo gospodarsko življenje? Slovanski bratje se bodo lepo zahvalili za slovansko ljubezen, ki jih vklepa, da se gospodarsko ne morejo geniti.

Nekaj časa je bila politika jugoslovanskih strank kolikortoliko simpatična. A to je bila epizoda, ki mine kakor aprilski sneg. Protijudska politika, pospešujoča najnesramnejše odesušstvo, manjšajoča delavcem vsakdanji kruh, pa vsiljuje ljudstvu vprašanje, če je slo klerikalnim zagovornikom izkorisčanja sploh kdaj za prid in svobodo besenskih kmetov. Če opazuje njihovo sedanje taktiko, se človek ne more ubraniti misli, da je imela vsa jugoslovanska opozicija res edini razlog, ker se ni bilo v «Wiener Zeitung» pisemca «Lieber Dr. Suštersi».

Politični odsevi.

* **Premije za izvoz živine** namerava vpeljati vlada, da bi potolažila agrarce, ki trdijo, ož joži in razbijanju, ob stoku in žuganju, da so na robu propada in da morajo prodati zadnjo srajco, če pride le dekagram mesa iz Srbije v Avstrijo. Torej zato, da ne bodo prodajali živine doma, ampak jo gonili v tujino, jih hoče vlada še nagraditi, kajti država mora vriskati, če ne dobi ljudstvo niti tistega mesa, kar se ga pridobi doma. Premije bi imele znašati «le» šest milijonov kron, za vsakega prašiča kar 24 kron. Producentje bi dobili po posameznih deželah: Niževavstrijska 318.000, Zgornjavavstrijska 209.000, Solnograška 74.000, Stajerska 370.000, Koroška 148.000, Kranjska 178.000, Goriska 39.000, Trst 2.000, Istra 31.000, Tirolska 222.000, Predarlška 32.000, Češka 1.880.000, Moravska 414.000, Slezija 106.000, Galicija 1.400.000, Bukovina 120.000 in Dalmacija 156.000 K. Načrt je krasen! Iz tujine prepovedati uvoz mesa, iz dežele v tujino nagraditi izvoz... odebil se boš, delavec, od same pečenke!

* **Državni dohodki Avstrije** so se od leta 1868 v nekaterih oddelkih zvišali tako-le: Davek na zganje se je zvišal od 19 na 94 milijonov, davek na pivo od 30 na 78½ miliona, davek na sladkor od 124 na 134 milijonov, carinski dohodki od 202 na 1443 milijonov, čisti dobiček od tobaka od 48 na 1543 milijonov. Zemljski davek pa je od 69 milijonov padel na 53. Tudi to je dokaz, da so agrarci «najbolj zatirani» v državi!

* **Hrvatski podban Czernkovich** je šel v pokoj. Niti dve leti ni bil član vlade, pa dobi popolno pokojnino. Izplačalo se mu je torej. Na njegovo mesto je prišel neki Čuvaj, znan se iz Khuenovih časov; vedno je plazil pred visjimi in bil brutalen z nižjimi. To je na Hrvatskem danes sploh predpisani recept.

* **Položaj nemškega kancelarja Bülowa** je postal nemogoč. Večina z junkerji na čelu odklanja vsak davek, ki bi kolikaj obremenil boga-

tine, namesto tega pa zahteva celo legijo indirektnih davkov. Najprej je vlada predlagala davek na dedščine; takoj so patriotje zarohneli in Bülow se je moral prepričati, da se ne dajo potolažiti. Vdal se je torej in je predložil popolnoma izpremenjen načrt, ki bi zadel samo nekatere vrste dedščin. Pa tudi proti temu so takoj zaropotali in zdaj ga je v komisiji večina odklonila. Tako odklanja tudi druge davke. Položaj je nevzdržen; ali bo moral Bülow demisionirati, ali pa razpustiti državni zbor in razpisati nove volitve.

* **Ogrska kriza** se vendar približuje rešitvi. Kakšna bo, se da sedaj le ugibati. Gotovo je, da je konec Wekerlove vlada in koalicije. Kaj pride za njo, se pa kmalu pokaže. Za sedaj se največ govori o nekdanjem hrvatskem banu Khuen-Hedervaryju. V budimpeštanskih «dobro poučenih» krogih zatrjujejo, da bo vladar, ako se ne posreči misija dr. Lukaesa, poveril vlado grofu Khuen-Hedervaryju. Hedervary bo parlament takoj razpustil ter razpisal nove volitve na podlagi splošne in enake volilne pravice.

* **V poljedelskem odseku** se nadaljuje razprava o ustanovitvi centrale za porabo živilskih produktov. S tem zavodom se imajo namreč agrarci podkupiti, da bi glasovali za trgovinske pogodbe. Je že res, da je treba pospeševati domačo živinorejo, za to so se izrekli tudi socialni demokratje v odseku. Toda kar namerava vlada, je enostavno velikansko darilo agrarcem. Približno dve tretjini dohodkov iz carine na živino bi imela država oddati za ta zavod, agrarcem je pa to še vse premalo in najraje bi pobasali vse colnine v svojo malho. Pevrh tega pa imajo še vsak dan nove želje in meščanske stranke so tako neverjetno strahopetne, da se ne upajo užgati peščice koristolovcev, pripravljenih izročiti vse ljudstvo lakoti, le da bašejo vedno več in več v svoj žep.

* **Radi pospeševanja živinoreje** so socialni demokratje predlagali v poljedelskem odseku, naj se zaslisi tudi zastopniki mestnega prebivalstva konsumnih društev, ker se taka vprašanja nikdar ne bi smela reševati enostransko. Če se poslušajo tisti, ki jemljejo profite, bi se morali povabiti tudi tisti, ki morajo profite dajati.

* **Vladarski sestanki.** «Birmingham Post» poroča, da se gotovo sestane cesar Franc Jožef I. in kralj Edvard. Sestaneta se najbrže v Islu. Angleski listi javljajo, da se ruski car koncem meseca avgusta sestane s cesarjem Fran Josipom. Sestanek se bo baje vršil nekje v bližini Trsta.

Domače vesti.

— **Slovenski delavski prijatelji** so se v sredo zopet odlikovali na Dunaju. Poslanec Seitz je v imenu socialno-demokratske zveze pri razpravi o proračunu trgovinskega in poljedelskega ministrstva vložil predlog, ki nalaga vladi, naj se pogodi z ogrsko vlado, da se odpravi žitna carina do 1. julija 1910. O draginji moke menda ni treba nobene besedice več. Pričakovati bi se smelo, da jo poznajo tudi državnozborni poslanci; saj se danja draginja ni malenkostna, temveč je tako nezasišano velika in preti še z visjimi cenami, da je vsakdanji kruh v delavskih družinah že skoraj delikatesa. Da se draginja v kapitalistični družbi ne da popolnoma preprečiti, je pač resnično; toda lahko se je vsaj nekoliko oblaži in ker je v Avstriji premalo žita, dočim je v drugih državah še na prodaj, je jasno, da se cene vsaj nekoliko lahko znižajo, če se odpravi ogromna carina. Dasi je položaj popolnoma jasn, je vendar proračunski poročevalec Steinwender mislil, da je treba važno nagubanciti čelo in delati kakor bi se morala stvar še globokoumno študirati; zato je predlagal, naj se socialno-demokratska resolucija odkaze proračunskemu odseku. Kdor zna šteti do treh, mora razumeti, da ne pomeni tak predlog nič drugega nego zavlačanje. Poslanec, kateremu je vprašanje moke in kruha še tako nejasno, je vreden pomilovanja. In vendar se je zgodilo, da je večina v zbornici glasovala za Steinwenderjev predlog in da se položi Seitzova resolucija v proračunskem odseku pod prah. Med prijatelji ljudstva, ki se jim zdi, da ni važno, ne nujno, storiti kaj za cenejši kruh, je bila tudi četa slovenskih junakov, ki zaslužijo, da izve ljudstvo za nje. Za Steinwenderjev predlog, torej za odgoditev socialno-demokratskega predloga so glasovali: Demšar, Grafenauer, Gregorčič, Hočevnar, Korošec, Pisek Ploj, Pogačnik, Povše, Roškar in Suštersi. V lepi slogi liberalci in klerikalci. Kadar koli gre proti interesom delavskega ljudstva, skupne vsa liberalno-klerikalna nasprotja in kakor zgodnja Danica se zabliše nad sovražnimi temeni prežace profitarstvo. Vse drugo je pri slavni gospodi itak navaden humbug.

— **Delavec ali živina** — kdo je več vreden? Tako se mora vprašati človek, če bere poročila o proračunski debati in vidi, kakšna usoda je zadel Seitzov, kakšna pa Jakličev predlog. Socialni demokratje so hoteli cenejšega žita za ljudi, slovenski klerikalci hočejo cenejše krme za živino. Seitz je predlagal, da se odpravi carina na žito, Jaklič je zahteval, da se preneha carina na krmo. Seveda bi bilo oboje mogoče; kakor socialni demokratje bi bili pač tudi drugi lahko glasovali za oba predloga. Ampak kaj veljajo pravemu agrarnemu kristjanu ljudje, če niso posestniki? Na naše vpra-

odsevala iz oči. Včasih je bila po cele ure brez zavedne misli, kakor da spi in le od daleč so jo obletavale trudne sanje. A naenkrat jo je pograbil strah, zadelo jo je kakor nepričakovan silovit udarec in njene duše se je polotila tesnoba, ki jo je gonila v obup. Končno je bila vsa izmučena, da ji je pobegnila vsa moč in volja ter je le še delala kakor avtomat, njeno življenje pa je postalo topo, leno, skoraj fatalistično.

A prišel je dan prekipevajočega strahu, ki jo je zdramil iz letargije in gnal v grozo, pa je mislila, da mora biti konec vsemu. Vse, česar se je bila prej plašila, je bilo še nedoločno, tako da bi se bila lahko motila. Zdaj pa prihajajo jasna znamenja nesreče. Tako ji ni bilo še nikdar v življenju; seveda. Zaporedoma ji prihaja slabo, vsak dvom je izključen, smrt bi bila edina rešiteljica. Misli se ji kale kakor še nikdar; vsa znamenja se pojavljajo, vse priče njenega trpljenja in njene sramote ji vstajajo pred očmi.

— — — — —
Franckina boleost je dosegla vrhunec, ko je nenadoma tovarišica Minka, blede in stokačoka, stopila v sobo. Dekle se je ustrašilo kakor da je vstala zla usoda iz temnih globočin. A preden je mogla reči besedo, je začela Minka z glasom, vzbujajočim usmiljenje in smeh:

— Za božjo voljo, kakšne so bile tiste klobase včeraj? Ali je tebi tudi tako slabo, Francka?

Oh — joj, joj, joj! Kar dušo bi dala od sebe. Oh, moj želodec, moj želodec!

Francka jo je debelo pogledala, a Minka je tarnala in tarnala, da bi se bil kamen omehčal. Francka pa kakor da ni imela nič usmiljenja v srcu. Čudno je gledala, potem jo je začelo nekaj ščegetati, naenkrat se je zasmejala na ves glas, da je ni več bolelo od prejšnjih bolečin, temveč od silovitega pretresa, ki ga je povzročil smeh.

Bila je resnica: Klobase so bile krive in ne le Francki in Minki, temveč še šestim dekletom, ki so bile dan prej pri godbi in so jedle pokvarjeno jed je bilo takrat slabo. Kakor bi trenil, so bile Franckine misli jasne. Vsa v čudu se je potihem vpraševala, kako je bilo mogoče, da so se kazala vsa znamenja, ki so prihajala brez razloga. Spomnila se je, da je celo ves čas mislila na Toneta, ko je njen fant vendar Andrej. Toda nepopisno dušno olajšanje je kmalu prepodilo vse uganke in edina misel je bila krepka ter se je kazala kakor čvrsta volja: Pamet v bodoče, pamet, dekle!

Teden dni pozneje je Francka natančno vedela, da se je bila plašila brez potrebe. Leto pozneje pa se je vrnil Andrej in Francka se ni nikdar več spominjala na strah, ki ga je pretrpela zaradi povesti o nemoralnih ženskih navadah.

šanje so gospodje odgovorili s svojim glasovanjem. Seitzov predlog so odkazali proračunskemu odseku, kjer lahko gnije, Jakličev predlog so sprejeli. Živina je torej važnejša nego ljudje. Za cenejši kruh je časa deset let, cenena krma je nujna. Če nastane lakota in začno ljudje umirati, je nekoliko sitnosti s pogrebi; če je treba poklati živino radi pomanjkanja krme, se mora kupiti druga. Novih delavcev je dovolj zastoj, za živino se mora poseči v žep. Tam pa tiči krščanstvo, narodnost, domovina in vsi ideali. Socialni demokratje pa nimajo idealov — ker imajo prazne žepe — in zato jim tudi cenejšega kruha ni treba.

— **Nemroča v Vipavi.** V nedeljo popoldne so se dve ženski in dva fanta hoteli peljati pri Mirnu z mirne leve strani na desno orehovsko stran Vipave. Ko so bili že blizu brega, je eden fantov prišel zibati čoln, da bi ženske prestrašil. Čoln se je naenkrat prevrnil in vse štiri osebe so padle v vodo. Ena ženska se je rešila, ker je znala plavati. Tudi en fant se je rešil. Utenilo pa je dekle Frančiška Silic iz Orehovalj in fant, ki je čoln zibal.

— **Šolnina** se bo po srednjih šolah drugače pobirala kot dozdaj, ko se morajo, kakor znano, od leta 1866, sem kupovati po državnih srednjih šolah šolske denarne znamke. Naučno ministrstvo je zdaj ukazalo, da se od bodočega šolskega leta nadalje šolnina ne bo več plačevala s šolninarstvi znamkami, marveč po poštni hranilnici. Ravnanje srednjih šol se zato priklonijo čokovnemu in klearinskemu prometu poštne hranilnišne urada. Prodaja sedanjih šolninarstvih znamk po javnih blagajnah in davkarijah se ustavi koncem julija letos. Do takrat kupljene, nepoškodovane in neporabljene znamke se vzamejo do konca septembra letos nazaj in se povrne njihova vrednost po prošnji na deželno šolsko oblast.

— **Ob pogrebu dijakov,** ki sta se ustrelila na pokopališču pri sv. Kristofu, se je kazala splošna žalost. Tudi klerikalni «Slovenec» poroča, da so se videle celo možkim solze v očeh. V drugi notici pripoveduje, da samomorilca nista bila popolnoma zdrava. Bila sta pa kristjana in znano je, da so verni ljudje zelo vneti za cerkven pogreb. Ko so pokopali nesrečna realca, pa ni bilo nobene duhovnika blizu, dasi so sorodniki ginjaivo prosili in se je celo pri škofu posredovalo, da bi dovolil krščanski pogreb. Kadar se pokoplje samomorilec, ki je bil v življenju bogat ali pa socialno visok, s celo legijo duhovnikov, z zvonenjem in s številnimi blagoslovi, razlaga cerkev, če jo kdo interpelira, da mrtvec ni odgovoren za greh, ker ni bil pri zdravi pameti, ko ga je storil. Ljudje pri pogrebu nikakor niso mogli razumeti, zakaj ne velja ta motiv tudi za uboga dijaka in dočim so bili nekateri še bolj žalostni, so bili drugi hudi. Mi pa razumemo, da ima tudi katoliška cerkev različna merila, ki se prav lahko uganajo. No, uboga mladeniča bosta menda tudi brez tistih formalnosti mirno počivala.

— **O novih šolah v ljubljanski okolici** se poroča: V vrhniški občini so se ustanovile ozir. se otvorile jeseni sledeče šole: Bavke, dvorazredna, Blatna Brezovica, dvorazredna, Drenov grič, enorazredna, in Ligojno tudi enorazredna. Deska in dekliska šola na Vrhnikih se preosnujeta v mešano 6—8 razrednico. V Rudniku so odprli dvorazrednico. Vič je dobil šestrazrednico z dvema paralelkama, pripravljajo pa se 4 paralelke. Isto tako dobi Šiška 6 razrednico s štirimi paralelkami, a aktivira se že jeseni 8. razred, dočim je bila šola dosedaj le trirazredna. Pri D. Mariji v Polju se je preosnovala 5 razrednica v 6 razrednico z dvema paralelkama. V Zalogu se ustanovi nova 2 razrednica. Gornja Šiška že ima 2 razredno novo šolo. Pri Sv. Petru pri Ljubljani se razširi 3 razrednica v 6 razrednico s sedežem v Mostah. Na Jezici se razširi 2 razrednica v 3 razrednico. V Hrušici bo treba 3 razrednico razširiti v 5—6 razrednico. V Horjulu se tudi razširi 2 razrednica v trirazrednico. V Polhovem Gradcu se ustanovi poseben oddelek. V Borovnici se razširi 3 razrednica v 4 razrednico z eno paralelko. V Sostrem se razširi na štiri razrede ter se postavi novo poslopje. Razširiti je treba tudi šolo v Skočjanu in Šmarju. Nove šole so projektirane v St. Jurju pri Grosuplju, v Brezju pri Dobrovi in v Lipoglavu, kjer se niso otroci nikamor vsolani. Nova šolska poslopja se zgrade v Borovnici in Preserju. Samostojno šolo dobi najbrže tudi Škofljica. Treba je misliti na odpravo zasilnih šol, tako pri Sv. Joštu, Javorju, posebno pa v kamniškem okraju (v Tuhinjski dolini in Črnem grabnu). V kamniškem okraju so dobili novo 2 razrednico v Mekinjah in Krtini. V Trzinu se razširi šola na dva razreda ter se poslopje prezida. Istotako se bo prezidalo tudi v Ihanu.

Radi praznika izide prihodnja številka „Rdečega Prapora“ v ponedeljek.

Zadnje vesti.

Državni zbor.

Dunaj 25. junija. Včeraj je zbornica nadaljevala specialno razpravo o četrti skupini proračuna. Debata bi bila imela biti znamenita, ker je vanjo posegel finančni minister, kakor se spo-

dobi pri takih poglavjih; toda znamenitost je ostala, zakaj to, kar je povedal gospod Bilinski, je bilo tako vodeno, da bi se človek zjokal nad vlado takih brezpomembnosti. Od socialnih demokratov so prišli do besede poslanci Folber, Niessner, Beutel, Holzhammer in Liebermann.

Seja se je razvijala tako:

Folber (soc. dem.) opozarja, da se opažuje v proračunu finančnega ministrstva takoj, da ima v tej stroki siromašno ljudstvo največ trpeti. Brezmenne indirektnih davkov so postala že neznosna. Penzije so se zvišale v zadnjih letih od 20 na 91 milijonov. Čelo z dveletno vojaško službo prihaja vlada le zato, da bi mogla zahtevati več rekrutov. Nadalje kritizira ostro finančni načrt.

Potem govori nemški radikalec Herold, za njim pa dr. Krek, ki pravi: Če tudi pridem zopet na glas socialnega demokrata in me napadajo takozvane meščanske stranke, katerim se ne morem prištevati, vsekakor pravim mirno, na temelju najglobkejšega prepričanja, da se prav v narodnem vprašanju brez socialnih demokratov ne more vsvariti čvrsta podlaga. Govornik bi bil za davek na pivo in žganje, če bi imel edini namen, preprečiti pijančevanje, sanirati ne deželne finance, ampak ljudsko življenje. Taktika finančnega ministra gre pa za tem, da postane kulturni razvoj in velesilni položaj Avstrije odvisen od pijancev in žganjarjev. Končno opozarja, da ima finančni minister v svojem uradu častnikarja, ki ima nalogo, vplivati na časopise v zmislu naučnega ministrstva in ga plačuje iz državnih sredstev. Govornik predlaga, da se črta ta plača.

Niessner (soc. dem.) naglašja, da je opozicija socialnih demokratov namenjena razredni državi, katere značaj se najjasneje kaže, če se pogleda, kako se rabi davčni denar. Tretjino dohodkov daje država kapitalistom kot obresti državnega dolga, tretjino militarizmu in še od tretje tretjine dobivajo kapitalisti darove kot carino, premije i. t. d. Država je največji, pa tudi najumazanejši podjetnik. Na leto ima država 200 milijonov dobička od svojih podjetij, a za življenje in zdravje svojih delavcev se ne briga nič. Narodna politika, ki nima zmisla za bedo ljudskih množic, ne more narodu koristiti.

Potem govori finančni minister Bilinski, katerega sprejme opozicija s klici «Ejlen Bilinski!» Minister se pritožuje, da davki premalo nese. Med drugim pripoveduje tudi, da se mora v Trstu zidati nov velik hotel.

Dr. Liebermann (soc. dem.) povdarja, da je naša zunanja politika povsem aristokratska, ljudstvo jo mora pa plačati s svojo bedo. Finančni minister je govoril o lepotač novega tržškega hotela; pogledal naj bi, kako morajo stanovati delavci. Iz parlamenta se hoče napraviti sanatorij za bolne finance. Bolj potrebno je pa saniranje ljudske hrane.

Beutel (soc. dem.) kritizira finančno politiko ter izvaja, da imamo od politike velesile z njeno militaristično blaznostjo deset milijard državnega dolga. Od male loterije, ki je najbolj nemoralen davek, je imela država zadnjih štirideset let več kakor dvanajseto milijonov kron dohodka. Nadalje polemizira z agrarci.

Holzhammer (soc. dem.) govori glavno o žalostnih gospodarskih in kulturnih razmerah na Tirolskem.

Malik (nem. rad.) napada Slovence s tako ostudnimi psovkami, da ga pozove podpredsednik Pernerstorfer na red.

Bielohlavek (kršč. soc.) kvasa neumno po stari navadi. Seja se zaključuje ob 1/10. zvečer.

Dunaj, 26. junija. Včeraj je zbornica zaključila specialno debato o proračunu in tretje čitanje. Proračun je bil, kakor se je pričakovalo, seveda sprejet. Proti je glasovala večina Slovanske Enote in socialni demokratje. Seja je bila parkrat zelo burna. Sedaj dobe odseki nekaj časa za svoje opravke, prihodnja zbornična seja bo pa v sredo.

Obstrukcija. Dunaj, 26. julija. Včeraj, po glasovanju o proračunu, je «Slov. Enota» vložila 60 nujnih predlogov!

Proračun finančne skupine je bil sprejet z 229 glasovi proti 210. Torej zelo skromna večina, ki je ostala enako skromna v tretjem čitanju.

Ožja volitev v Pragi. Praga, 25. junija. Pri včerajšnji ožji volitvi na Mali strani je bil izvoljen češki radikalec dr. Šviha z 2078 glasovi proti mladočeškemu kandidatu dr. Funku, ki je dobil 1967 glasov. Socialni demokratje so dali svoje glasove Funku, klerikalci in Staročehi so pa glasovali za radikala. Odtod se spozna, kako radikalen je ta radikalizem.

Nizozemske ožje volitve. Amsterdam, 25. junija. Pri ožjih volitvah za poslansko zbornico je bilo izvoljenih 13 liberalcev, 5 demokratov, 6 socialistov, 20 protestantov, 9 historičnih kristjanov. Nova zbornica bo torej štela 25 liberalcev, 8 demokratov, 7 socialistov, 25 katoličanov, 23 protestantov in 12 historičnih kristjanov. Desnica ima skupaj 60, levica pa 40 sedežev.

Nov potres v Siciliji. Mesina, 25. junija. V Mesini je zopet zavladel silen strah, ker so se jeli ponavljati potresni sunki. Danes ponoči od 8. zvečer do 6. zjutraj so čutili 15 močnih sunkov, ki jih je spremljalo silno podzemeljsko bobnenje. Prebivalstvo je bežalo iz stanovanj in vso noč kampiralo pod milim nebom. Tudi v Reggio di Calabria so čutili močne potresne sunke.

Vojna z Marokom? Madrid, 26. junija. Španska vlada koncentrirala v Ceuti 1600 mož, baje za vojno proti Maroku.

Perzija. Teheran, 25. junija. Provincialni zbor odklanja novi volilni zakon. Ministrski predsednik Saad ed Dauleh je odstopil. V Mežedu je bil včeraj boj med revolucionarji in kozaki.

Umetnost in književnost.

: **V umetniško razstavo** v Jakopičevem paviljonu imajo organizirani delavci vstop za znižano ceno. Vstopnice se dobe v pisarni «Delavske Tiskovne Družbe», Selenburgova ulica 6, II. nadstropje, po 60 vinarjev. Delavci, ki so prijatelji umetnosti, se sploh vabijo, da se zglase tam radi predavanja, ki bi se priredilo o vpadabljaljoči umetnosti sploh in o sedanji razstavi posebej.

— **Opozarjamo na današnji oglas Kolinske tovarne za kavine primesi,** o katerih podajamo naslednje poročilo, da seznamimo vso slovensko javnost s tem slovanskim podjetjem. Kolinsko tovarno za kavine primesi je poklical v življenje arhitekt Č. Krička, ki je že leta 1894 izdelal vse priprave za ustanovitev te tovarne, kakor tudi za zgradbo sušilnice za cikorijske korenine. Leta 1895 je bila dograjena nova tovarna v Kolinu in sušilnica v Rečianih in istega leta se je že pričelo izdelovanje in razpečevanje Kolinske cikorijske. Mlado podjetje se je moralo v početku svojega obstanka boriti z različni težkočami, kajti tudi na Češkem je še pri večini konzumentov vladalo napočno mnenje, da slovanski izdelek po svoji kakovosti ne more dosegati nemških izdelkov. Vztrajnosti ustanoviteljev pa se je vendar posrečilo polagoma pospešiti razvoj podjetja in pridobiti stalen krog odjemalcev za slovanski izdelek. Zanimanje za to podjetje so je nepričakovano pomnožilo, ko se je leta 1898. pretvorilo podjetje v delniško družbo českomoravskega trgovstva s temeljno glavnico 600.000 K. Rapidno se množeci promet je primoral družbo, da je ustanovila podružnično tovarno v Prostějovu na Moravskem, v kateri namen je bila izdana nova emisija delnic v znesku 400.000 K. Obe tovarni se nahajata danes v najživahnejšem obratu in nemški konkurenci je bil z dosedanjimi imenitnimi uspehi tega podjetja zadan občuten udarec. Letos je napravila družba v svojem razvoju pomemben korak naprej s tem, da je od g. Ivana Jelčina odkupila trdko in varstveno znamko «Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani» ter se tako približala narodnemu trgovstvu na slovanskem jugu. Delniška glavnica je bila za prvo potrebo zopet zvišana za 200.000 K, katere delnice so bile določene v nakup slovenskim, hrvatskim in srbskim trgovcem. V Ljubljani seveda družba še v tekočem letu popolnoma novo po najmodernejšem načinu urejeno, tovarno, tako da postane Kolinska tovarna za kavine primesi podjetje vsega slovanskega trgovstva in tudi v naših krajih doseže ono stopnjo v tej industriji, ki jo zavzema dosedaj nemška konkurenca. Podjetju, ki prinese v Ljubljano novega gospodarskega napredka, želimo na slovanskem jugu najboljšega uspeha ter njega izdelke vsem slovenskim rodbinam najtopleje priporočamo.

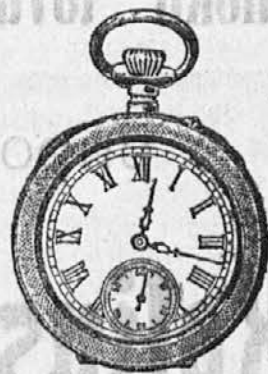
Ceniki zastoj in poštne prosto!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40—14

Ostanki.

1 paket 40 do 45 m blaga, obsegajoč delajn, aen fir, kanafas, oksford, satin in keper; dolžina osta., kov 3 do 10 m, zajamčeno dobro in pristno blago 1 paket

kron 15—, 18—, 20—

Od platnenega in damastnega blaga,

ki je bilo na predlanski

praški jubilejni razstavi

nekoliko zaprašeno, se daje pod ceno:

1 kos 23 m veleprima batistnega pajčolana 13 K
1 kos 14 m dolg 150 cm širok platnene posteljno odeje K 16-80.

1 tucat (12 kosov) veleprima dvojne damastne ročne brisačke 60 : 130 cm K 13—.

Za neugajajoče denar nazaj. Razposilja se po povzetju, dokler je kaj v zalogi.

Ida Sušicky

tkalnica, Nachod na Češkera.

Modna trgovina.
P. MAGDIČ
Ljubljana
nasproti glavni pošti

priporoča: 35-9

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
:: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek
: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene
prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani
52-36
Pred škofijo števil. 19.

λ. Lukič

Restavracija
„Narodni dom“
se priporoča.
Točijo se pristna vina in sveže pivo.
Dobra kuhinja.
Na razpolago je velik senčnat vrt
in arena za veselice, shode itd.
Pri veselicah se toči brez povišanja cen.
Z odličnim spoštovanjem
Emil Kržišnik
restavrater.
4-5

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Častna delavnica
za popravila in nova del a.
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Nova Lenasi & Gerkman Nova
slovenska trgovina **Ljubljana** vogal Stritarjevih in Lingarjevih ulic
priporoča
za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.
Cene solidne in postrežba točna.
24-19

Kolinska tovarna za kavine primesi v Ljubljani

priporoča slovenskim rodbinam

„Kolinsko,“ „Zvezdno“ in
„Ciril - Metodovo“ cikorijo.